

ACC. NR. 2844

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Sune Gerding
Härad: Kinnevalds Adress: Tegnergatan 24, Huskvarna
Socken: Urshults Berättat av Sven Löving
Uppteckningsår: 1930. Född år i

Uppteckningen rör

Register.

	sid
Trolltagen	1-2
Klasa-Gubben	3
Barnsängskvinnor och trollen	4
Störd gravro	5
Om kvinnan, som trollade till sig grädde	7
Om kvinnan, som trodde att prästen hade övernaturlig förmåga	8-9
Dödemansben som kreatursbot	10
Dödemansben ger tur vid fiske	11
Villarpaskott	12
Bruk, som iakttogs mot de döda	13
Årsgång	14

ACC. NR. 2844

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Lenn Gerding
Härad: Kinnared Adress: Huskvarna
Socken: Urshult Berättat av Iven Löving
Uppteckningsår: 1930 Född år i

U. e.

Uppteckningen rör

Ute i Bastaremåla hände det sig en gång under ett kalas, att den framsatta maten helt plötsligt försvann, så att gästerna ingenting fick av gudsgåvorna, utan satt där med långa näsor och tittade på varandra. Värden lät då sätta in ny mat, men även denna försvann, utan att man kunde begripa, var i all världen den tog vägen. Annan mat togs in oupphörligt, men den försvann gång på gång. Då tog en rådig gäst en vass kniv och kastade den på måfå mot ett hörn i gästbudssalen. Kniven måste ha träffat någon, ty man hörde ett skrik, och så plötsligt visade sig en guma, som icke varit med från början. Hon hade blivit träffad i benet och stod där nu och jämrade sig men såg i alla fall inte alldeles missbelåten ut. Hon talade nämligen om, att hon varit

Trolltagen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2844

trolltagen och således osynlig för människor, men nu blev hon tack vare den rådice knivkastaren åter synlig och därmed återbördad till människorna. Hon berättade, att hon i sju långa år varit hos trollen och under hela denna tid osynlig gått omkring i gårdarna och samlat ihop mat i en påse åt trollen, som tvingat henne därtill. Hon tackade knivkastaren, ty nu var hon ju lösgjord från för trollningen kunde hädanefter vistas bland människorna igen.

Susil.
Kinneratts tid
Minskelt som

Moyl.
-3- Susse Gerling
Hustwara
Ber. Lvan Löving

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. E.
H. J.
2844

1930

På Klasahall här ute i sjön /Åsnen/ bodde ju förr ett troll eller en jätte, som kallades Klasa-gubben. En gång blev en kvinna från Klasamåla borta tre dagar före jul. Hon blev väl bortrövad av Klasa-gubben kanveta. Julafton kom hon igen och satte sig vid spisen men sade inte ett ord och hennes anförvanter kunde inte känna igen henne. Efter en stund sade hon: "Nu må jag gå," och tog i det samma en halmtuss från golvet och gick. Denna halmtuss spridde hon strå efter strå efter sig på väg ut till Klasahall så att de bildade en lång linje, där hon gått fram. På julmorgonen hörde man henne sjunga julpsalmen där ute på ön, men man såg henne aldrig mera.

Klasa-gubben.

A: d
Y: a.
2844

En barnsängskvinna fick förr i tiden inte gå ut under bar himmel förrän hon blivit kyrkotagen, annars tog trollden henne, enligt de gamles uppfattning. Kyrkotagningen brukade ske sex veckor efter barnets födelse.

Barnsängs-
kvinnor och
trollden.

ACC. NR. ⁵2844

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lia.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

(*satt*) I en av de små ryggåsstugorna ute i "Ryssa-
stan") en gång för länge sedan tre karlar och festade en natt.
Slutligen i fyllan och villan blev de skrytsamma och började alla
tre skrävla om sitt oerhört stora mod. Ingen av dem var rädd för
nånting i världen, varken Gud eller Satan. En av dem påstod sig
kunna gå bort till kyrkogården och taga ett dödemansben där bland
gravarna. Nu var det så, att det på kyrkogården fanns en nyöppnad
grav, där man vräkt ned en massa gamla ben, som man samlat ihop
från äldre gravar, som man råkat komma för nära vid schaktning
av kanterna. Graven var ännu ej igenskottad, utan benhögen låg där
under bar himmel. Där tog han sålunda ett ben i högen och ämnade
ge sig iväg med det. Då pep en underlig stänna från graven: "Det

Störd gravro.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOK

2844

är mitt ben, låt bli det, det är mitt ben!" Karlen blev då rädd,
släppte benet och tog ett annat i högen. Det gick emellertid li-
ka illa nu. En dov basröst brummade ur mörkret: "Det är mitt ben!"
Då slängde han även detta men ryckte till sig ett tredje och ro-
pade: "Antingen det är ditt eller ditt, så tar jag det nu!" Där-
med gav han sig iväg och sprang för glatta livet hem till stu-
gan, öppnade dörren och slängde in det till de andra med orden:
" Här har ni benet då, men efter kommer de som rår om det!"

Frans Pettersson, originalet där borta i Smöramåla, hade en farmor, som varje skärtorsdagsmorgon innan solen var uppe brukade ställa sig naken på dynhögen vid köksdörren med en smörkärna och ropa: "Så vitt som detta rop höres så skall allt "sanke" höra mig till."

⁺ Sanke=grädden, som man kärnar smör utav.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. b.
2844

Om kvinnan,
som trollade
till sig
grädde.

ACC. NR. ~~2844~~ 2844

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Die
b: d.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

En bondhustru kom en gång till prästen och klagade över, att de inte kunde "lägga på" kreaturen därhemma. Det ville varken bli kalvar eller föl, hur de än bar sig åt. "Ja," sade prästen, "det skall jag väl råda bot för, det är väl ingen konst." Emellertid ville han skämta med bondkvinnan bara. Han gick in på sitt rum och skrev på en papperslapp följande ramsa:

"Vita kalvar
svarta kalvar,
de, som inte vill leva,
så få de väl dö."

Han lämnade så papperslappen väl ihoprullad till kvinnan och befallde henne att stoppa den i en ask samt gräva ned den inunder kalvkätten, så skulle allt bli bra. Men hon finge på inga vill-

Skriv endast på denna sida!

Om kvinnan,
som trodde att
prästen hade
övernaturlig
förmåga.

kor se, vad, som stod på lappen för då miste den sin förmåga att bota. Hon blev mycket glad och tackade prästen så rysligt mycket, för att han ville hjälpa henne. Så gick hon hem och gjorde som han hade sagt. Sedan den dagen hade hon alltid tur med sina kriter. --- Emellertid blev hon svårt sjuk en tid därefter och kände sitt slut näkas. Hon kallade då till sig prästen och ville betala honom för hans välgörehet mot henne. Men då omtalade han att han endast velat skämta med henne, och han försökte nu få henne att låta bli att tro på sådan vidskepelse så nära sin hädanfärd. Då hon emellertid tvivlade på hans ord, bad han henne låta någon gräva fram lappen där hon gömt den, så skulle hon få se, att det stod endast nonsens på den. Hon lät göra, som han sagt, och förstod nu att det hela varit ett skämt endast, och att hennes tro var vidskepelse.

2844

F. B.
Z. f.
2844

Då kreaturen bliv sjuka, brukade man förr i världen taga dödas ben på kyrkogården/helst ben av självspillingar/ och därav koka en soppa och ge kreaturen. Det skulle hjälpa, trodde man. Sedan måste man emellertid bära tillbaka benen, där man tagit dem, ty annars spökade det, hos den, som tagit benet.

Dödemansben
som kreaturs
bot.

F: b

L: b

2844

För att få tur med fisket, skulle man använda ben av döda, och då isynnerhet av självspillningar. Man hängde benen vid nätet i en liten påse. Men om man tappade ett sådant ben i sjön, så att det gick förlorat, så spökade vederbörande.

Dödemanben
ger tur vid
fiske.

2844

Villarpaskott

Brådsjuka botades därigenom, att den sjuke sattes på en jordfast sten och så sköt man över honom med en pistol gjord av en nyckel, som var laddad med litet av varje. Detta gjordes före soluppgången, och det kallades att skjuta "villarpaskott". Detta botemedel användes mot ryggsnitt, sträng huvudvärk, stark diarré o.s.v. Sådana sjukdomar hade trollen åstadkommit, trodde man, och trolltyg bortskrämdes ju helst genom skjutning.

af-g.

2844

När en person var död, brukade ^{man} ~~en~~ förr i tiden
lägga sax och psalmbok på den dödes bröst.

Personer, som tyckt om brännvin i livstiden, brukade få med sig en flaska med sådant i kistan, då de voro döda.

Bruk, som
iaktogs
mot de döda.

*N.a.
Bib.*

2844

S.k. årsgång tillgick på så sätt, att man på julaftonen gick till tre kyrkor samt runt omkring dessa samt hem igen utan att säga något varken till varandra eller till någon annan./Man var i allmänhet ett par tre personer i sällskap, då man gick årsgång./ Detta att gå årsgång innebar, antingen att se om någon anförvant dog eller hurdan gröda det blev under det kommande året.

Årsgång.